

יול ע"י קון תר"ג לזכיו הרבים
לשבת נשמת הרבני הנגיד הנכבד
הרה"ח ר' אריה (לייבל)
בהרה"ח ר' יונה רובין ז"ל

תורה שבכתב

הפצת ועידוד לימוד התורה הקדושה עם פרוש רש"י

פרשת צו - שבת הגדול גיליון ק"ד - שנה ג' | ניסן תשפ"ו

פנינים מאירים לשולחן השבת

פר"ס התורה

פשוט

ויסמוך' או ויסמכו'

ויגש את פר החטאת ויסמך אהרן ובניו את ידיהם וגו' ויקרב את איל העלה ויסמכו אהרן ובניו את ידיהם וגו' (ויקרא ח, יד-יח)
יש לדקדק, מדוע בפר החטאת נאמר בלשון יחיד 'ויסמוך' אהרן ובניו, ואילו באיל העולה נאמר בלשון רבים 'ויסמכו' אהרן ובניו?

מבאר הגאון רבי שלמה הכהן מוויילנא זי"ע, בספרו 'בנין שלמה': ראש הפר הוא גדול, ויש בו מקום מספיק שיוכלו לסמוך עליו כמה אנשים יחדיו, לכן בפר החטאת כתוב 'ויסמוך אהרן ובניו', משום שהיה רק סמיכה אחת, של אהרן ובניו בבת אחת. אבל ראש האיל הוא קטן ואינו מחזיק כמה ידים יחדיו, ושם הוצרכו לסמוך כל אחד בנפרד, בזה אחר זה, לכן נאמר 'ויסמכו אהרן ובניו', משום שהיו שם כמה סמיכות.

רמז

שלשלת - שחיטה ארוכה

וישחט ויבא משה מידמו וימתן על תנוף און אהרן היקניית וגו' (ויקרא ח, כג)

מזן הגר"ח קנייבסקי זצ"ל כותב בספרו 'טעמא דקרא', רמז נפלא מדוע דווקא כאן יש טעם 'שלשלת' על תיבת 'וישחט', לפי שטעם 'שלשלת' רומז על אריכות הענין, וכאן היה משה צריך להאריך בשחיטת השלמים, על מנת שיצא מהשלמים הרבה דם, שהרי היה צריך בקרבן זה דם רב, לתת תחילה מהדם על התנוף ובהבונות של אהרן, ואחר כך על התנוף ובהבונות של בניו, ואחר כך לזרוק על המזבח, ומהדם של המזבח היה צריך לקחת ולהוות גם על אהרן ובניו ובגדיהם (פסוק ל).

דרוש

תפילות כנגד תמידין

זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבח פל הלילה עד הבקר (ויקרא ו, ב)

מובא בגמרא (ברכות נו, ב) שחכמים תיקנו את שלש התפילות, כנגד ובמקום עבודת הקרבנות. שחרית - במקום קרבן תמיד של שחר, מנחה - במקום תמיד של בין הערביים וערבית - במקום האברים שהקטירו כל הלילה.

על כך דרש רבינו יצחק אברבנאל זי"ע: שלש פעמים מזכיר הכתוב כאן יקידות אש. האחת - הוא העלה על מוקדה על המזבח פל הלילה עד הבקר, כנגד תפילת ערבית שאפשר להתפלל כל הלילה. השניה - והאש על המזבח תוקד' בו לא תכבה ובער עליה הפתו עצים בבקר בבקר, כנגד תפילת שחרית שמתפללים בבוקר. והשלישית - אש תמיד תוקד' על המזבח לא תכבה, וסמוך לו וזאת תורת המנחה, כנגד תפילת המנחה.

סוד

נרות חלב - להכניע את מידת הדין

והלך בבלה ויחלב ויבא ויעשה לך מלאכה ואכל לא תאכלהו (ויקרא ו, כד)

בספר 'לקוטי דוד' מביא בשם הירקאנטי: החלב האסור באכילה, מקורו ממידת הגבורה, והקרבנו על המזבח היא כדי להכניע את מידת הדין תחת הכהנים אשר נשמתם ממידת החסד. ומוסיף שם בשם המקובלים, שמאחר ושולחנו של אדם דומה למזבח, יש ענין בשעת האכילה להדליק דווקא נר של חלב, וכן בשעת לימוד התורה, ידליק דווקא נר חלב, כי כל העוסק בתורה כאילו הקריב קרבן, ובכך יכניע את מידת הדין תחת מידת החסד.

מוסיף על כך הרה"ק בעל בני יששכר מדינוב זי"ע בספרו 'דברים נחמדים', שלפיכך כתבה התורה בפירוש 'יעשה לך מלאכה', להורות שהחלב מותר בהנאה [ולא יבואו חכמים לאסורו בהנאה], כדי שיוכלו להשתמש לאורו בלימוד התורה ובסעודה, ובכך להכניע את מידת הדין תחת מידת החסד.

הלכות קרבנות וימי המלוואים

נושאי הפרשה:

קרבן עולה • אש המזבח • תרומת והוצאת הדשן • מנחת כהנים • חטאת ואשם • חלקת עור העולה והמנחות • תודה ושלמים • דיני פגול • קדשים בטמאה • אסור חלב ודם • ימי המלוואים.

פרשת צו, ממשכה לעסק בהלכות הקרבנות ואכילת קרבנות, בתוספת דינים הנוגעים לחלק מהקרבנות שכבר הוזכרו בפרשת ויקרא. בסיים הפרשה נחזר ונלמד אודות עבודת שבעת ימי המלוואים, כפי שלמדנו בפרשת תצוה.

40 חלות

מי שנעשה לו נס, מקריב קרבן תודה, וממנו ניתן לכהן החזה והשוק. עם התודה יש להקריב 40 לחמים - 30 מצה, ועוד 10 חמץ. מהם נותנים לכהן חלה אחת מכל עשר, ושאר החלות נאכלים לכל אדם.

בשר הקרבן והחלות נאכלים ביום הקרבנו ובלילה שאחרי. מבוארים בפרשה דיני קרבן שלמים: עשיית תנופה באברים המוקטרים על המזבח, נתינת חזה ושוק לכהן, ואכילת הקרבן לשני ימים ויליה שבניהם.

ז. מחשבת פיגול

השוחט קרבן שלמים וחושב לאכול לאחר זמנו, נפסל הקרבן ואין לאכלו. כן חל איסור לאכול קרבן טמא, ואסור לאדם טמא לאכול קרבן טהור. התורה אוסרת לאכול חלב והאוכלו נענש בעונש כרת. גם אסור לאכול דם עוף ובהמה, והאוכלו נענש בכרת, אבל דם דגים וחגבים מותרים באכילה.

ח. מועט המחזיק מרובה

התורה חוזרת שוב על מה שלמדנו בפרשת תצוה, אודות עבודת שבעת ימי המלוואים, שהחלו ביום כ"ג באדר. ביום זה לקח משה את הכהנים, הקהיל את כל העדה פתח אהל מועד, ובאורה נס החזיק מקום מועט את כל הקהל. משה הליבש את בגדי הכהונה לכהנים, משח בשמן המשחה אותם ואת המשכן וכליו, וכן הנה משחמן על המזבח, ויצק שמן על ראש הכהנים, והקריב קרבנות מיוחדים לימים אלו. במשך שבעה ימים ישבו הכהנים פתח אהל מועד ולא יצאו משם.

התורה וההפטר

יש נוהגים: מאחר ופרשת צו עוסקת בעבודת הקרבנות, מפטירים בספר יומיהו, בתוכחה לישראל שעשו עיקר מהקרבנות, בלי לתת לב אל העיקר - לשוב בתשובה ולשמע בקול ה'. ויש נוהגים: לרגל 'שבת הגדול' לקראת חג הפסח בו נגאלו ממצרים, מפטירים בספר מלאכי הפטרת 'וערבה לה', בבשורת הגאולה העתידה 'נהג אנכי שולח לכם את אליה הנביא'.

א. ראשון ואחרון

הפרשה נפתחת בירוה למצוות קרבן עולה שכולו נשרף על המזבח, מלבד העור שמתחלק לכהנים. אין להקריב שום קרבן לפני עולת תמיד של שחר, או אחרי עולת תמיד של בין הערביים. אגב רומז הכתוב את דין קרבנות שנפסלו במקדש, שאם עלו למזבח לא ירדו.

ב. אש תמיד

כמה מדורות אש ערכו על המזבח. מצוה שהאש תבער תמיד על המזבח ואין לכבותו. בכל בוקר יש לערוך שני עצים על האש, ולהקטיר עליהם עולת התמיד.

ג. בגדים פשוטים

מדי יום היה כהן מוציא אפר ממדורות המזבח, ומניח סמוך למזבח. במידה והר האפר במרכז המזבח, הנקרא 'תפוח', היה גבוה מדי, הוציא הכהן את כל האפר מחוץ למחנה. מידת דרך-ארץ היא שילבש אז הכהן בגדים פשוטים כדי שהאפר לא ילכך את בגדי הכהונה.

ד. מנחת חינוך

כל מה שנשאר מקרבן מנחה לאחר הקמיצה, אוכלים הכהנים בחצר אהל מועד, וגם על השיריים הללו יש לשמור שלא יחמיצו. כהן גדול מקריב מנחה בכל יום, וכהן הדיוט מקריב 'מנחת חינוך' רק ביום הראשון לעבודתו. כל מנחת כהן נשרפת כליל ואינה נאכלת.

ה. הגעלת כלים

קרבן התנוע נאכל לכל הכהנים הראויים לעבודה, וכל מאכל הנוגע בחטאת וכולע ממנו, נעשה כדן החטאת, דהיינו אם החטאת פסולה - גם הנוגע פסול, ואם החטאת כשרה - יש לאוכלו כמו קרבן חטאת. אם ניתו מדם החטאת על בגד, מכבסים את מקום המגע בבגד, ואם הדם ניתו על כלי חרס, שוברים את הכלי, אבל אם ניתו על כלי נחושת, מגעילים את הכלי. במידה והכניסו לאהל-מועד דם חטאת, נפסל בכך הקרבן. בתוך שאר דיני הקרבת ואכילת קרבן אשם, נלמד את דין אשם שבעליו מתו או התכפרו בקרבן אחר, שמניחים את האשם לרעות עד שיפול בו מום, ואז יפדו אותו, ובכסף קונים קרבן עולה.

חיים של תורה

ובפרט בחלק ויקרא:

לב לדעת

הכרת והבנת מושג בתורה

תפיני מנחת פתים | על מחבת בשמן תעשה מרבכת תביינה תפיני מנחת פתים (ויקרא ו, ד)

המנחה שמקריב כהן גדול בכל יום, וכזה הדיוש ביום הראשון שהוא נכנס לעבוד במקדש, נקראת 'תפיני מנחת פתים'. ופירושו: פתים - מלשון פתיתים, אבל אין מפררים אותה ממש לפתיתים, אלא מקפלים אותה, ובביאור הלשון 'תפיני' נאמרו כמה פירושים:

א. בגמרא (מנחות ג, ב) מובאת שיטת רבי, שתיבת 'תופיני' היא כמו 'תאפינה-נא', שתהיה נאה בשעת אפייתה, ולכן יש לטגנה רק לאחר האפייה, כי אם מטגנה תחילה היא משחירה מהשמן ואיננה נאה.

ב. שיטת רבי דוסא שם, שתיבת 'תופיני' היא כמו 'תאפינה-נא', כלומר, 'נא' הוא לשון בישול מועט, ועל ידי הטגון היא נעשית תחילה 'נא' - מבושל מעט, ואחר כך אופה אותה.

ג. רש"י כאן מפרש לפי פשוטו: 'תופיני' - אפיה אפיות הרבה, וביאור המפרשים (ראה רשב"ם; רא"ם), שלפי שלא נאמר 'תופין' לשון יחיד, אלא 'תופיני' לשון רבים, הכוונה שאופה אותה בכמה סוגי אפיות, הדיינו: א. 'ציקת מים רותחים ב. אפיה. ג. טיגון. [הרא"ם מביא עוד שיטה בשם רבינו הלל, שתחילה אופים אותה אפייה קצת בתנור בלא שמן, ואחר כך מטגנים אותה בשמן, ואחר כך חוזר ואופה אותה בתנור כל צרכה.]

עיניים לראות | וְלִבְשׁוֹ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד וּבְמִכְנֵסֵי בַד יִלְבֹּשׁ עַל בְּשָׂרוֹ (ויקרא ו, א)

שיבוש לשוני שהשתרש עמוק בשפת הדיבור שלנו, הוא הכינוי 'בד' לכל אריג שהוא, בלי להבדיל בין סוג החומר ממנו עשוי האריג, כך למשל אנו יכולים לשמוע גידון בהלכות שעטנז אודות תפירת בד של צמר עם חוטי פשתן, או שאלה האם יש איסור סחיטה בשבת במים הבלועים בתוך בד סינטטי.

אבל הפירוש הנכון בלשון הקודש של תיבת 'בד' הוא: פשתן, וכפי שתרגם אונקלוס - 'בוץ', ולכן כל הבגדים העשויים פשתן נקראים 'בגדי בד', כמו בגדי לבן שלבשו הכהנים ההדיוטים, שהיו עשויים על טהרת הפשתן ונקראים בגדי בד. כך מפורש בגמרא (יומא עא, ב; זבחים יח, ב) שבגדי פשתן, הקרויים גם 'בגדי שש', נקראים 'בגדי בד' על שם שהפשתן עולה מן הקרקע 'בד בבד', ופירש רש"י: 'קנה יחיד מכל גזע, ואין שני קנים עולים מגזע אחד'.

אזניים לשמוע | וְאֲשֶׁר יִהְיֶה מִדְּמָה עַל הַבֶּגֶד אֲשֶׁר יִהְיֶה עֲלֵיהָ תִכְבֵּס בְּמַקוֹם קָדֹשׁ (ויקרא ו, ט)

שמואל, בחור משכמו ומעלה, המשתדל מאד לקבוע לימוד יומי יסודי בחומש ורש"י, נשלח על ידי אביו להביא את המצות מהמאפייה, לקראת חג הפסח. 'תשמור על ארגו המצות שהוא לא יפול' - הזהירו האחראי כשמסר לידו את הארגו. 'תודה רבה, ואגב לא אומרים ינפול, אלא יפול' - השיבו שמואל בחיוך. את הידיעה הזאת שאב שמואל מלימוד נכון של פירוש רש"י בפרשת השבוע על הכתוב וְאֲשֶׁר יִהְיֶה מִדְּמָה עַל הַבֶּגֶד אֲשֶׁר יִהְיֶה עֲלֵיהָ, ורש"י כותב: 'אֲשֶׁר יִהְיֶה - יָהּ יִהְיֶה, כְּמוֹ (איוב טו, כט) וְלֹא יִטָּה לְאַרְצָּ מְגַלְמָם, יָהּ נְטוּי'.

ביאור הדברים: תיבת 'יָהּ' אינו מלשון 'פעיל' המתייחס אל האדם שהוא יעשה פעולת הזאה, כי אם כן היה צריך להינקד 'יָהּ' [כמו בפרשת אחרי מות (ויקרא טו, יד) וְלִפְנֵי הַכַּפְרֹת יִהְיֶה שֶׁבַע פְּעָמִים], אלא הוא מלשון 'נפעל', המתייחס אל הבגד שנעשתה בו פעולת הזאה. אם כן, לכאורה, מאחר שהשורש של 'הואה' הן האותיות נ.ז.ה. מדוע כתוב 'יָהּ' ולא כתוב 'יָהּה' [כמו למשל בפסוק הבא (פסוק כא) יִשְׁבֹּר, שהוא מושורש ש.ב.ר.]

הסיבה לכך, כי יש שורשים מסוימים, אשר האות הראשונה שלהם נשמטת ונעלמת בחלק מהצורות השונות בהן נכתבת המילה. כך כל אות נ' בתחילת שורש, היא תמיד נשמטת בלשון עתיד. לכן אין אומרים בלשון עתיד 'יָהּה' אלא 'יָהּה', והדגש באות ז' מורה על חסרון האות נ'. כך מביא רש"י ראייה מהפסוק וְלֹא יִטָּה לְאַרְצָּ, שכיין שהוא מושורש נ.ט.ה. לכן לא נאמר 'יָהּה', אלא 'יָהּה' [והאות ט' מודגשת להורות על חסרון הנ']. ממילא מובן שגם במושורש נ.פ.ל. אין אומרים 'יָהּה', אלא 'יָהּה'.

ממון למצות

צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה (ויקרא ו, א) אמר רבי שמעון, ביותר צריך הקתוב לזרז במקום שיש בו חסרון פנים (רש"י).

הטלית תישאר בארון

מקפיד היה מרן הגאון הגדול חכם רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל שלא לקיים שום מצוה כחינם. פעם ביקש מתלמידו שיקנה עבורו ציציות לטלית. התלמיד ידע שהרב ירצה לשלם על הציציות, ולכן נהג בחכמה ושלח את הציציות ביד שליח. אך חכם בן ציון לא ויתר וביקש מהשליח: תשאל את פלוני תלמידי כמה עלו הציציות ואני אשלם! הגיע התלמיד לבית הרב, וטען: זכות היא עבורי להעניק לרב ציציות, יקח נא כבודו ולא ישלם! אך חכם בן ציון עמד על דעתו ואמר: אם לא תקח ממנו תשלום, תהא הטלית מונחת בארון! איני רוצה לקיים מצוה חינם!

כך היה רגיל תמיד לפזר הון רב על מצוות וצדקה, ואף הרבה יותר מחומשו. כשנשאל על כך שהרי חז"ל אמרו שאין לבזבז יותר מחומשו. היה מתרץ כי יש לו היתר בדבר, על פי מה שכתבו בפוסקים שבעבור כפרת עוונותיו ראוי אדם לתת אף הרבה יותר מחומשו. בערב ימיו נשאל על ידי תלמיד: ומהו אותו עוון שכל כך מרבה בגינו לפזר ממון לכפרתו?... ענה לו חכם בן ציון זצ"ל בענווה ובשנינות: הרבה עוונות יש לי שאני צריך כפרה עליהם, אך העוון הראשון הוא, מה שנתתי למצוות יותר מחומשו, על כך אני זקוק לכפרה....

לחתונה היית קונה ברגע האחרון?

שנה אחת בחג הסוכות הבחין הגאון הגדול רבי שלמה זלמן אייערביך זצ"ל באחד ממתפללי בית הכנסת שהתפאר בפני חבריו על רוב תושייתו שהצליח להשיג ארבעת מינים מהודרים במחיר אפסי, כי הוא נוהג ללכת לשוק רק בערב החג לאחר חצות, בשעות האחרונות סמוך לכניסת החג, כאשר המחירים יורדים פלאים.

כששמע הגרש"ז את הדברים היה נסער ביותר, ודיבר באוזני

תלמידיו בגנות התנהגות זו, שהיא מעידה על קריירת וולול ח"ו במצוה, שכן דבר החביב לאדם וערכו רב ושוב בעיניו, אינו מחכה לרגע האחרון, למשל, אם היה עומד לפני נישואי בתו, כלום גם אז היה מתמהמה עד כמה שעות לפני החתונה לקנות בוול את צרכי החתונה?... ואיככה יוכל אדם מיישראל להתהלך בשוויון נפש כשכל העם טורחים בהתאמצות ובחביבות יתירה לרכוש מינים מהודרים ונאים, והוא ממתין לרגע האחרון רק בגלל חסכון בכסף?...?

הוצאות מצות חליצה

מסופר על רבי שלמה מהורודנקא זצ"ל, שביום מן הימים נפטר אחיו בלי להשאיר זרע לע"ה, ורבי שלמה התחייב במצות חליצה. דא עקא, שהאה המנוח התגורר במרחק מאות פרסאות ממקום מגוריו של רבי שלמה, כך שהנסיעה היתה כרוכה בטרחה של שבועות וחודשים, ובהוצאת כספיות כבירות, עד שהאלמנה כבר חשבה שהיא תישאר עגונה כל ימי חייה, כי רבי שלמה בוודאי לא יוציא ממון רב ולא יטרח לחלוץ לה. אולם רבי שלמה, אשר המצוה באה לידו, קם ויצא לדרך הארוכה, והוציא ממיסו הפרטי את כל ההוצאות, עד שהגיע לעיר מגורי האלמנה וקיים את מצות חליצה.

בני העיר רצו לשלם לרבי שלמה את הוצאות הדרך, אך הוא סירב לקבל פרוטה, באומרו שאת המצוה הוא אינו מוכר בעד כל מחיר. בדרכו חזרה לביתו, כאשר עצר ללון באחת האכסניות, נגלה אליו אליה הנביא, והבטיח לו שבזכות שעשה המצוה בשלימות יזכה לבן שיאיר את העולם, ואכן לתקופת השנה נולד בנו הרה"ק רבי חיים מטשרנוביץ ז"ע, מחבר הספרים הקדושים 'באר מים חיים' ו'סידורו של שבת'.

לדעת חכמה ומסר להבין

פניני מוסר, חכמה, וחיוק, מתוך פסוקי הפרשה

רק לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים, אבל נסכים לא מוזכרים כאן! לכן בנסכים אין עצה לקיימם על ידי לימוד תורת נסכים, ואין עצה אחרת אלא למלא גרונם של תלמידי חכמים יין!

השוחט והחזן

וישחט וייקח משה מדם (ויקרא ט, כג)

בקהילות רבות נהוג שהשוחט הוא גם החזן בבית הכנסת, והרמז לכך, כותב הגה"ח ר' יעקב לייב מגלה זצ"ל, בספרו זכרון יעקב, שלכן יש טעם 'שלשלת' על תיבת 'וישחט', כי טעם השלשלת נגינתו מתמשכת יותר כדרך חזנים שקולם עולה ומתמשך, לרמז שהשוחט צריך להיות חזן...

חסרון כיסוי...

צו את אהרן ואת בניו לאמר וגו' (ויקרא ו, א). אמר רבי שמעון, ביותר צריך הקתוב לזרז במקום שיש בו חסרון פנים (רש"י). כיום מליצה מפרש בספר 'שמן בדרך' מליצה מפרש בספר 'שמן ראש': לתרומת הדשן היה הכהן צריך לקום באשמורת הבוקר, ולחסר ולסלק מעצמו את הכיסוי שהוא מכה עצמו בכרים וכסתות, ובזה צריכים זירו והתגברות רבה, ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס - מלשון כיסוי...

השפעה על הדורות | צו את אהרן (ב, א) אין צו אלא לשון זרה סיד לדורות (רש"י) קיום המצוה בזריות ובשמחה, גורם שהמצוה תתקיים גם אצל הדורות הבאים. אין צו אלא לשון זידור - שעל ידי זה יתקיים 'מיד' וגם 'לדורות' - שהבנים ילמדו לאהוב את המצוות. (להורות נתן)

הפולמוס בדברי רש"י 'שמיצינו אשם בצבור'

האומנם השתרבב בתוך דברי רש"י בפרשת צו, פירוש שרש"י לא כתבו אלא תלמיד כתבו בטעות? וגם: איזה תירוץ על רש"י תירץ ילד גאון בן שש?

גאונות של ילד

אולם מפרשים אחרים כתבו כמה ביאורים ליישב את דברי רש"י אלו בלי להגיה אותם, אלא כפי שהם נדפסים בימינו בחומשים, ונציג כאן כמה מהלכים שנאמרו בזה. מסופר, על הגאון רבי אליהו מרולוג' זי"ע רבה של קאליש, שכאשר היה ילד כבן שש, הפליא את מלמדו בבקיאיותו הגדולה בתנ"ך. פעם כשלמד אצל המלמד חומש ורש"י בפרשת צו הגיעו אל דברי רש"י אלו, העיר המלמד שדברי רש"י אלו קשים להבנה, שהלא לא מצאנו שציבור יביא קרבן אשם.

קפץ אליהו הקטן ממקומו וקרא: הלא מפורש כתוב בספר עזרא (י, יט) 'זיתנו ידם להוציא נשיהם ואשמים איל צאן על אשמתם', הרי שהיה פעם שהביא הציבור כולו קרבן אשם! התפעל המלמד מהערתו של ילד פעוט זה והפיץ זאת ברבים. כך התפרסם כילד עילוי שעתיד להיות גדול בישראל.

ישנן קרבנות אשם מקריבים אותם בין בקרבן יחיד ובין בקרבן ציבור, כגון 'עולת ציבור', 'חטאת הציבור', 'שלמי ציבור', אולם שונה הוא קרבן אשם, שרק אדם יחיד מקריב אותו, ולא מצאנו בכל התורה כולה אפשרות שהציבור כולו מתחייב להקריב קרבן אשם. כך מפורש בגמרא מסכת זבחים (נ, א) ומסכת תמורה (יד, א) שקרבן אשם אינו בא בציבור, וכך כותב הרמב"ם בפירוש המשניות, הצבדמתו לסדר קדשים: 'ואין בקרבנות הציבור אשם, ואינו אלא קרבן יחיד לעולם'.

אשם בציבור?!

למרב הפלא והתמיהה, בפרשת השבוע, פרשת צו, על הפסוק (ויקרא ז, ב) 'במקום אשר ישחטו את העולה ישחטו את האשם, וכתב בפירושו רש"י: 'ישחטו - ריבה לנו שחישות הרבה, לפי שמצינו אשם בצבור, נאמר ישחטו רבים'. עכ"ל. וכל העובר על דברי רש"י אלו עומד משתומם, היכן וכיצד מצינו אשם בציבור?

מאה כתבי יד!

ובאמת, ברש"י דפוס ראשון, ובכתבי יד עתיקים של פירוש רש"י, לא מופיע כלל כל דיבור זה ברש"י, וגם כל מפרשי רש"י, הרא"ם וגור אריה וכו', לא ביארו מאומה על דברי רש"י אלו, ומוכח שלא היה לפניו דיבור זה, ואכן בימינו רוב הדפוסים הכניסו תיבות אלו בסוגריים.

כך כותב רבה של לובלין, הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, בספרו שו"ת אור

המאיר (ס' ס"ד): 'בהיותי בארץ אשכנז, ראיתי בבית עקד ספרים של המלוכה, יותר ממאה כתבי יד עתיקים רש"י על התורה, ובדקתי וראיתי כי לא נמצא בהם כלל בפרשת צו שם הדברים האלה המועתקים ברש"י שלנו וכו', וכמדומני שאיזה תלמיד אחרון הוסיף ברש"י שלנו הדברים הנ"ל, ולא גושפנקא דרש"י ו"ל חתם עליהם'.

טעות סופר

יש שנדחקו להגיה הגהות שונות בדברי רש"י, כמו למשל מה שכותבים המהרש"ל ביריעות שלמה, וכן בספר 'קרבן העני החדש' (להג"ר אשר עזרל זצ"ל, לעמבערג, תרמ"ב), וכן בספר 'תורה תמימה', שבוודאי היא טעות סופר ברש"י וצריך לומר כך: 'לפי שלא מצאנו אשם בציבור, נאמר ישחטו רבים', והכוונה, שאם אינו ענין לאשם, שאינו בא בציבור, נתנה ענין לעולה.

ואילו בספר 'שערי לימוד' (טעמי תורה, להג"ד יצחק מתתיהו לוריא זצ"ל), הוא מציע להגיה ברש"י: 'לפי שמצינו עולה בציבור, נאמר ישחטו רבים'. בסגנון אחר מציע בספר 'תלתי מרדכי' (להג"ר מרדכי גימפל יפה זצ"ל, אב"ד רוז'ניו) להגיה ברש"י: 'לפי שמצינו שלמים בציבור, נאמר ישחטו רבים' (עיי"ש שהוכיח כן מהתורת כהנים).

'מצינו' - פעם אחת

תירוץ זה הובא גם ב'פרדס יוסף' בשמו של הגה"ק בעל אבני נזר זי"ע, וכן כתב הגר"מ שפירא זצ"ל בספרו שו"ת אור הגאון בעל מנחת שי זצ"ל, והוסיף שזו הכוונה בדקדוק הלשון ברש"י 'שמצינו אשם בציבור', הכוונה שמצינו רק פעם אחת שהקריבו אשם בציבור, היינו בימי עזרא.

כמה סוגי אשמות

מהלך אחר בביאור דברי רש"י כותב בספר 'חמודי צבי', שאין הכוונה שאשם בא בקרבן ציבור כפשוטו, אלא שיש הרבה אנשים המביאים קרבן אשם, כי יש כמה מיני אשמות, אשם גזילות, אשם מעילות, אשם שפחה חרופה, אשם נזיר, אשם מצורע, ואשם תלוי, ממילא יש הרבה אנשים בעזרה המביאים קרבן אשם, לזה נאמר 'ישחטו' רבים, וזהו שכתב רש"י 'שמצינו אשם בציבור' היינו בכינופאי של הרבה אנשים, כדרך שמצינו (פסחים עו, א) שהפסח נקרא קרבן ציבור כי הוא בא בכינופאי.

כעין זה תירץ מהרי"ל דיסקין, כשהוא מדקדק מדוע כתב רש"י 'אשם בציבור', ואם היה הכוונה כפשוטו היה לו לומר 'אשם-ציבור', אלא כוונתו כי יאשמו רבים ומביאים כל אחד ואחד אשם ביום אחד, זה נקרא אשם בציבור.

שליח השותפין

מהלך אחר כותב בספר 'ליקוטי יהודה', שיש אפשרות של אשם בציבור, כגון שציבור ששלחו שליח אחד שימעול בהקדש, שכולם חייבים אשם אחד, שהרי במעילה יש שליח לדבר עבירה (קידושין מב, ב).

כל העוסק בתורה, או כל העוסק בתורת עולה?

זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם ולפלואים וזבחי השלמים (ויקרא ז, ז).

אינו צריך עולה

ידוע המאמר 'כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה', וכן הזכיר מאמר זה 'בעל הטורים' - בתחילת פרשתנו. אולם למאמר זה אין מקור בגמרא, אלא בלשון אחר, כדלהלן:

הגמרא בסוף מסכת מנחות אומרת (דף קי, א): אמר ריש לקיש, מאי דכתיב 'זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם', לומר לך, כל העוסק בתורה, כאילו הקריב עולה מנחה חטאת ואשם. בהמשך פרשתנו, דורש רבא באופן אחר 'כל העוסק בתורה, אינו צריך לא עולה ולא מנחה ולא חטאת ולא אשם'.

הרי שריש לקיש ורבא לא הזכירו 'כל העוסק בתורת עולה', אלא באופן כללי 'כל העוסק בתורה', ולא דווקא תורת עולה (וכ"כ שם המהרש"א).

תורת חטאת ואשם

אולם, אחר כך דורש רבי יצחק, מאי דכתיב (ויקרא ו, יח) 'זאת תורת החטאת', ומאי דכתיב (ויקרא ז, א) 'זאת תורת האשם'? לומר לך, כל העוסק בתורת חטאת, כאילו הקריב חטאת, וכל העוסק בתורת אשם, כאילו הקריב אשם.

כללי רש"י

כללי ודרכי רש"י הק' בפירושו על התורה

מדוע רש"י אינו מזכיר את כל ההלכות?

באחד הפרקים במדור זה (גיליון ק, מקץ תשפ"ו) עסקנו במה שכתבו מפרשי רש"י, שלפעמים כותב רש"י פירושים שלא נפסקו להלכה, כיון שהם מתאימים יותר לפי פשוטו של מקרא. כעת נתמקד בכלל נוסף שכתבו מפרשי רש"י, שרש"י אינו מביא בפירושו את כל ההלכות הקשורות לכל מצוה, אלא אותן הלכות שיש להם שייכות לפשוטו של מקרא (ראה באריכות בהקדמה ל'תורה תמימה', עמוד ב, בהערה). זאת ועוד, רק במקרה שההלכה נדרש מפשוטו של מקרא באופן גלוי וישיר, רש"י מביא את כל ההלכה, אבל במקרה שאין זה מוכרח ממש לפשוטו של מקרא, רש"י אינו מזכיר את ההלכה, רק מציין לעיני בגמרא פלונית או מדרש פלוני שם הוא נדרש.

דוגמא לדבר, כפי שכותב המהר"ל ב'גור אריה' בפרשת השבוע: הנה דיני קרבן אשם נאמר באחד הפרקים הקודמים עקבנו אחרי הסיפורים המסופרים על פי המסורת על שבע שנות הגלות של רש"י בחבתי העולם. לפנינו סיפור ממקור קדוש ונאמן, כמובא בספח"ק קב הישר (פרק עב), אשר אירע בשנות גלותו של רש"י. אם כי אין מן ההכרח שהכוונה לאותן שבע שנות הגלות, אלא לגלות אחרת שנאלץ רש"י לגלות מביטון בשנות התלאות של מסעות הצלב, וז"ל הספר 'קב הישר':

הפצרות העשיר

זכנ מצינו ברש"י ז"ל, שבהיותו גולה מן גלות צרפת, היה מתאכסן בבית עשיר פרנס אחד, והיה העשיר מפציר בו שיתעכב בביתו וילמוד תורה, ולרוב הפצרותו ובקשת העשיר, היה רש"י ז"ל מחבר ספר אחד, והיה נקרא הספר הנ"ל על שם העשיר - 'הפרנס', וכוונת רש"י ז"ל היה לגדל ולכבד את שאר בעלי גמילות חסדים.

תולדות רש"י הק'

פרק י"ב - ספר על שם הפרנס

פרנס העיר בספרד

פרטים נוספים אנו מגלים בספר 'שלשלת הקבלה', שסיפור זה אירע בספרד, וז"ל: וקיבלתי מתלמידי הר"ם מפדוזה שבהיות רש"י גולה, נתאכסן בבית יהודי חכם גבור ועשיר ופרנס העיר בספרד, ולבקשתו חיבר לו ספר אחד, וקראו על שמו 'ספר הפרנס'.

כן הזכיר החיד"א ענין זה בספרו 'שם הגדולים' (מערכת ספרים, ערך פ', אות קמה), בלי לציין שהיה זה בתקופת הגלות, אלא: 'דרש"י חיבר לכבוד גביר ופרנס העיר ספר וקראו על שמו ספר הפרנס'.

הספר איננו

ספר זה 'ספר הפרנס' של רש"י, אינו מצוי בימינו אצלנו, כי 'ספר הפרנס' שיש בימינו הוא ממה שחיבר רבי משה פרנס מרוטנבורג, על פי פסקי רבו מהר"ם מרוטנבורג.

ספר זה 'ספר הפרנס' של רש"י, אינו מצוי בימינו אצלנו, כי 'ספר הפרנס' שיש בימינו הוא ממה שחיבר רבי משה פרנס מרוטנבורג, על פי פסקי רבו מהר"ם מרוטנבורג.

יסודות יציאת מצרים וְחַג הַפֶּסַח

היכן בחמשה חומשי תורה אנו לומדים על יציאת מצרים ועל חג הפסח? – כל תינוק של בית רבו יענה מיד שהתשובה היא: בחומש שמות!... אך למרבה הפלא, בימים אלו בהם אנו עוסקים בלימוד חומש ויקרא, עם פירוש רש"י הק', בלימוד ומבחנים יומיים, נגלה כי דווקא במרחבי חומש ויקרא מופיעות ידיעות רבות והלכות מרכזיות אודות יציאת מצרים ועבודת ימי הפסח, ודוקא חומש ויקרא מלמדת אותנו התורה הק' את המשמעות העמוקה של יציאת מצרים || צא ולמד...

גלות רוחנית

מאתיים ועשר שנה ישבו אבותינו בגלות מצרים, גלות מצרים לא היתה רק גלות גשמית של שיעבוד ועבודת פרך, אלא הרבה יותר מכך היא היתה גלות רוחנית, כאשר היהודים נאלצו לגור בין הגוים השפלים והמושחתים ביותר שיש בכל כדור הארץ, עד שהוצרך הכתוב להזהיר את ישראל יוצאי מצרים, שלא ילמדו ממעשיהם המכוערים של המצרים, כמו שנאמר בפרשת אחרי (ויקרא יח, ג):

כַּמֹּעֶשֶׂה אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִשְׁבַתֶּם בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ וְכַמֹּעֶשֶׂה אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה לֹא תַעֲשׂוּ וּבְזֹקֹתֵיהֶם לֹא תִלְכּוּ.

ורש"י מרחיב ומסביר:

'פְּמֹעֶשֶׂה אֶרֶץ מִצְרַיִם - מְגִיד שְׁמֵעֲוִיָּהּ שֶׁל מִצְרַיִם וְשֶׁל כְּנָעַנִים מְקַלְקְלִים מְכַל הָאֲמוֹת, וְאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁיִּגְדּוּ בוֹ יִצְרָאֵל מְקַלְקֵל מִן הַכֹּל.'

גרים הייתם

אמנם בני ישראל שהו במצרים למעלה ממאתיים שנה, אך הם לא הפכו להיות אזרחי קבע במדינה, אלא תמיד נשארו במעמד של 'גר' – נתין זר שאינו מתושבי המקום. וכפי שאנו אומרים בהגדה של פסח: 'ויגר שם – מלמד שלא ירד יעקב אבינו להשתקע במצרים, אלא לגור שם'.

העובדה שבני ישראל היו במצרים רק כגרים, מוזכרת בחומש ויקרא כנתינת טעם לאיסור לצער גר-צדק, כפי שמזהיר הכתוב בפרשת קדושים (ויקרא יט, זל-זד):

וְכִי יִגֹּר אִתְּךָ גֵר בְּאַרְצְכֶם לֹא תוֹנֶנּוּ אוֹתוֹ, כְּאֹרְזוֹ מִכֶּם יִהְיֶה לְכֶם הַגֵּר הַגֵּר אִתְּכֶם וְאֵהֱבֵת לוֹ כְּמוֹךָ כִּי גֵרִים הָיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אָנֹכִי ה' אֱלֹהֵיכֶם.

ורש"י מסביר:

'כִּי גֵרִים הָיִיתֶם - מוֹסֵף עַל הַפֶּסַח חֵל תִּיאָמַר לְחַבְרָה.'

יציאת מצרים - שלא יאכלו שרצים

כמה וכמה פעמים במרחבי חומש ויקרא, חוזרת התורה ומלמדת אותנו מה היתה תכלית המטרה ביציאת מצרים – כדי שבני ישראל יקבלו עליהם עול מצוות. כך נאמר בפרשת שמיני לאחר שהתורה מפרטת את איסור אכילת שרצים (ויקרא יא, מד-מה):

וְלֹא תִטְמְאוּ אֶת זַבְעֹתֵיכֶם בְּכָל הַשְּׂרָץ הָרֹמֵשׁ עַל הָאָרֶץ, כִּי אֲנִי ה' הַמַּעֲלֶה אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהִיט לְכֶם לְאֲכֹלֵימָה וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קְדוֹשׁ אָנֹכִי.

רש"י שם מוסיף תוספת ביאור:

'כִּי אֲנִי ה' הַמַּעֲלֶה אֶתְכֶם - עַל מִנְתַּי שֶׁתִּקְבְּלוּ מִצְוֵי הַעֲלִייתִי אֶתְכֶם. דָּבָר אַחֵר כִּי אֲנִי ה' הַמַּעֲלֶה אֶתְכֶם, בְּכָל כְּתִיב וְהוֹצֵאתִי, וְכֹאן כְּתִיב הַמַּעֲלֶה, תִּנְחַל דְּבַי רַבִּי יִשְׁמַעֲלֵל חֲלֻמִּי לֹא הַעֲלִייתִי אֶת יִצְרָאֵל מִמִּצְרַיִם אֶלָּא בְּגָבִיל שֶׁאִין מִטְּמְאִין בְּשָׂרָצִים כְּאַחַר אֲמוֹת, דָּיִם, וּמַעֲלִייתָא הִיא גְּבִייהוּ, זֵהוּ לְשׁוֹן מַעֲלִיהּ.'

יציאת מצרים - לקדש שם שמים

אף גם זאת אנו מוצאים בפרשת אמור, שתכלית יציאת מצרים היא כדי שבני ישראל יקבלו על עצמם לקדש שם שמים ולא לחלל שם שמים, כמו שנאמר (ויקרא כב, זל-זג):

וְלֹא תוֹזְלוּ אֶת שֵׁם קְדוֹשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָנֹכִי ה' מְקַדְּשֵׁיכֶם הַבוֹצֵיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהִיט לְכֶם לְאֲכֹלֵימָה אָנֹכִי ה'.

ופירש רש"י:

'הַמּוֹצֵיא אֶתְכֶם - עַל מִנְתַּי פֶּן.'

מכת בכורות והונאה במשקלות

קשר מיוחד קיים בין מכת בכורות, ובין כמה איסורים המזכירים בחומש ויקרא. וזה יצא ראשונה, מה שמזהיר הכתוב בפרשת קדושים (ויקרא יט, זז):

מֵאֲזֵי צֶדֶק אֲבֹנֵי צֶדֶק אִיפֹת צֶדֶק וְהִין צֶדֶק יִהְיֶה לְכֶם אָנֹכִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם.

רש"י שם כותב שני פירושים על השייכות של יציאת מצרים לאיסור הונאה במשקולות:

'אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם - עַל מִנְתַּי פֶּן. דָּבָר אַחֵר, אֲנִי הִבְחַנְתִּי בְּמִצְרַיִם בֵּין טֶפֶה שֶׁל כְּכֹר לְטֶפֶה שֶׁל אֵינֶפֶה שֶׁל כְּכֹר, וְאֲנִי הִנְחֵמוֹן לְהַפְרֵעַ מִפּוֹי שְׁטוֹמֹן מִשְׁקָלוֹתַי בְּפֹלַח לְהוֹנֵת אֶת הַכְּרִייתִי שֶׁאִין מְפִירִים בָּהֶם.'

מכת בכורות ואיסור ריבית

בדומה לכך אנו מגלים שוב בפרשת בהר, את הקשר בין מכת בכורות לאיסור הלוואה בריבית (ויקרא כה, זל-חל):

את כספך לא תתן לו בנשף ובמרבית לא תתן אכלך, אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים לתת לכם את ארץ פנוע להיות לכם לאלהים.

גם שם מפרש רש"י:

'אשר הוצאתי וגו' - והצנתי ציון צבור לשחינו צבור, אף אני יודע ונפרע מן הפולח מעות לשחאל צרפית וחומר של נכרי הס. דבר אחר, אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים על מנת שתקבלו עליכם מצותי אפלו הן פגדות עליכם'.

עבדים למקום

אמור מעתה, תכלית יציאת מצרים היתה כדי שבני ישראל יקבלו עליהם עול מצוות, ולמעשה יהפכו להיות עבדים המשועבדים אך ורק לבורא עולמיים, ולא לאף אחד אחר. כך מפורש בכתוב בפרשת בהר בדיון עבד עברי (ויקרא כה, מא-מב; כה, נה):

ויצא מעמך הוא ובניו עמו וישב אל משפוחתו ואל אזורת אבותיו ישוב, כי עבדי הם אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים לא ימכרו ממכרת עבד וגו' כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים אני ה' אלקיכם.

ורש"י שם מוסיף דברים נפלאים:

'פי לי בני ישראל עבדים - שטרי קודם! כלומר, כל יהודי שיצא ממצרים הוא כניכול נמכר בשטר כתוב ומכור להיות עבד לכורא כל עולמים.

כדאי אני שתאמינו בי

ענין נוסף אשר אנו צריכים לקחת עמנו צידה לדרך מהתבוננות ביציאת מצרים, הוא ענין האמונה בהקב"ה שכל דבריו אמת וצדק, וכי הוא משלם שכר טוב לשומרי מצוותיו, כפי שמפורש בכתוב בתחילת פרשת בחוקות, שאם יעסקו בתורה ויקיימו המצוות, יתן להם הקב"ה שכר טוב של פירות ותבואה, שלום ושלחה, והכתוב מסיים שם ואומר (ויקרא כו, יג):

אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים מזהית להם עבדים ואשר בוטח עלכם ואולף אתכם קוממויות.

כאן מוסיף רש"י דברים נלהבים על הקשר בין יציאת מצרים לברכות שבפרשת בחוקות:

'אני ה' אלקיכם - כדאי אני שתאמינו בי שאני יכול לעשות כל חלום, שהרי הוצאתי אתכם מארץ מצרים ועשיתי לכם נסים גדולים'.

ברית השבטים

בסיום פסוקי התוכחה שבפרשת בחוקות, שם נאמר שאם יחטאו ישראל ח"ו ילכו לגלות בארצות אויביהם, מסיים הכתוב ומבטיח ואומר (ויקרא כו, מד-מו):

ואף גם זאת בהיותם בארץ איביהם לא מאסתים ולא געלתים לכרתם להפך בריתי אתם כי אני ה' אלקיכם, וזכרתי להם ברית ראשונים אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים לעיני הגוים להיות להם לאלהים אני ה'.

מבאר שם רש"י:

'ברית ראשונים - על שבתים'. מקור דברי רש"י הוא בתורת כהנים, וביאר שם בפירוש הראב"ד, שכשם שעצמות השבטים יצאו ממצרים, כי הקב"ה נשבע לשבטים וזכר עמהם ברית שיוציאו את עצמותיהם ממצרים, כך גם בגלות האחרון יזכור את ברית השבטים.

לא נתנו שבתות וימים טובים לישראל אלא כדי שיעסקו בהן בתורה

לוח המבחנים בימי יו"ט וחווה"מ פסח בהם אין פרשת השבוע (ע"פ סדר הקריאה בימים אלו)

לרגל חג הפסח, מבחני פרשת שמיני ייערכו כדלהלן:

תאריך	סדר הקריאה
יום חמישי ט"ו ניסן יו"ט ראשון של פסח	שמות יב, כא-נא ויקרא משה... משכו - מארץ מצרים על צבאותם
יום שישי ט"ז ניסן א' דחול המועד	ויקרא כב, כז - כג, מד וידבר ה'... שור או כשב - אל בני ישראל
שבת שבת חווה"מ	שמות לג, יב ראה אותה אומר אלי עד בחלב אימו
יום ראשון י"ז ניסן ב' דחול המועד	יחזקאל ל"ז היתה עלי
יום שני י"ח ניסן ג' דחול המועד	שמות יג, א - טז וידבר ה'... קדש לי כל בכור - הוציאנו ה' ממצרים
יום שלישי י"ט ניסן ד' דחול המועד	שמות כב, כד - כג, טז אם כסף - גדי בחלב אמו
שביעי של פסח כ"א ניסן שביעי של פסח	במדבר ט, א - י"ד וידבר ה'... במדבר סיני - ולאזרח
	שמות יג, טז - טו, כז ויהי בשלח פדעה - כי אני ה' רופאך

בימים ראשון - שלישי | י"א - י"ג
ניסן יהיו פתוחים המבחנים היומיים ע"פ הסדר הקבוע

החל מערב חג הפסח, יום רביעי י"ד ניסן, יהיו פתוחים כל מבחני פרשת שמיני

עד ליום ראשון פרשת תזריע-מצודע

החכם עיניו בראשו - ללמוד ולהבין את הפרשה בידיעה ברורה בלימוד מעמיק ע"פ הסדר הקבוע יום בלא הפסק

90 זוכים בפסחים ומלגות

3 זוכים בכל יום!

מדי יום תערך הגרלה בין כל הלומדים והנבחנים - בנוסף להגרלות הקבועות החל מר"ח ניסן עד ר"ח אייר הבעל"ט

מבצע יומי דניסן להגברת חשקת התורה בימי בין הזמנים

למען ידעו דרתיכם כי בסכות הושבת את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים אני ה' אלקיכם.

ופירש רש"י:

פי בסכות הושבתני - ענני פכוד.

ענני הכבוד

כאשר יצאו ישראל ממצרים הקיף הקב"ה אותם בענני הכבוד, ולזכר לנס זה אנו יושבים בכל שנה בסוכות. גם ענין זה נזכר בחומש ויקרא, כמו שנאמר בפרשת אמור (ויקרא כג, מו):

בוודע הראשון בארבעה עשר לוודע בין הערבים פסו לה' (רש"י: הקרבת קרבן עשמו פסו), ובזמשה עשר יום לוודע הזה וזג המצות לה' שבעת ימים מצות תאכלו, ביום הראשון מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו, והקרבתם אשה לה' שבעת ימים ביום השביעי מקרא קדש כל מלאכת עבודה לא תעשו.

רש"י שם מרחיב ומבאר את דיני מוספי חג הפסח, ואיסור מלאכה ביו"ט:

'והקרבתם אשה וגו' - הם המוספין האמורים בפרשת פנחס ולמה נאמרו פאן, לומר לה שאין המוספין מעבדין זה את זה. והקרבתם אשה לה' - אס אין פרים הבא אילים, ואס אין פרים ואילים, הבא פגאים. מלאכת עבודה - אפלו מלאכות החשובות לכם עבודה וצדקה, אגב חסרון פיס בצטלה אלקו, כגון דבר האבד'.

מוספי חג הפסח

עוד זאת אנו נלמד בחומש ויקרא, את דיני הקרבת קרבן פסח, מצות אכילה מצה, איסור מלאכה בחג, והקרבת קרבנות מוסף בפסח, כמו שנאמר בפרשת אמור (ויקרא כג, ח-ה):

ואם תקריב מנזות בכורים לה' אביב קלוי באש גרש כרמל תקריב את מנזות בכוריה.

רש"י שם מבאר בהרחבה את פרטי הקרבת קרבן מנחת העומר בפסח:

'מנחת בכורים - במנחת העמר הכתוב מדבר, שהיא פאה אביב בשעת צבול התבואה, ומן השעורים היא פאה. נאמר פאן אביב, ונאמר להפן (שמות לא) פי השעורה אביב. קלוי פאש - שפוי בשין אותה על האור בצבוב אל קלאים, אפלו כן אינה נטחנת צרחים, לפי שהיא לחה. גרש כרמל - גרוסה צעודה לחה. גרש - לשון צבירה וטחינה, גרוסה צרחים אל גרוסות וכו'. פרמל - צעוד הפר מלא, שהתבואה לחה ומלאה בשפין אלה'.

מנחת העומר

בפרשת ויקרא, גם למדנו אודות 'מנחת העומר' שהקריבו ביום שני של פסח, כמו שנאמר (ויקרא ב, יד):

וספרתם לכם במזורת השבת מיום הביאת את עמר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה, עד במזורת השבת השביעית תספרו זמשים יום והקרבתם מנזות וזרשה לה'.

ספירת העומר

גם את מצות ספירת העומר, שאנו מתחילים לספור מיום שני של פסח, אנו לומדים בחומש ויקרא, כאמור בפרשת אמור (ויקרא כג, טו-טז):

יתן ה' שנזכה לחג פסח כשר ושמה, ונזכה לעלות לציון ברינה ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים אשר יגיע דמם על קיר המזבח לרצון.

ויקרא קורא לך!

בוא להתכונן לביאת המשיח ולגלות אוצר מופלא של ידיעות עם דמ"ז מצוות התורה בספר ויקרא אל תישאר מאחור, אל תפספס את היסוד!

חפשו את גליון ההכנה המיוחד והמדרתי!

צו וזרוז מיד ולדורות!

רבבות אלפי ישראל טהורים כבר הצטרפו ללגיטו של מלך עדיין לא מאוחר אל תישאר מאחור! הצטרף עכשיו ללימוד היומי המתוק של ספר ויקרא עם פירוש רש"י

מבצע 'תורה אור' ממשיך בעוז ותעצומות!

מחיל אל חיל

נמשך המבצע הגדול 'תורה אור'
בהשתתפותם של רבבות אלפי
הלומדים והנבחרים המקפידים
ללמוד ולהיבחן בקביעות
וברציפות בלי הפסקה.

כל הלומדים והנבחרים בס"ד משך
כל ספרי 'שמות' ו'ויקרא' בדציפות
ובקביעות, יזכו לקבל מתנה
מרהיבה ויוקרתית ללא הגרלה

'תורה סטנדר' אקרילי מפואר במארז מתנה מרהיב

בייצור מיוחד עבור לומדי תורה שבכתב

שימו לב! לגבי מתנות 'תורה אור' בראשית + שמות ויקרא

לצערנו בעקבות המצב - חל עיכוב משמעותי בשילוח המתנות
המיוחדות מהמפעל בחו"ל, והם יגיעו ארצה בס"ד לאחר ימי
הפסח הבע"ל. אודות מועד ואופן החלוקה, תבוא הודעה נפרדת.

כל הזוכים יקבלו הודעה על כך בתיבה האישית
אין צורך ליצור קשר לבירור במשרדינו

"ברוך המקום ברוך הוא ברוך שנתן תורה לעמו ישראל"

מחרוזת פנינים נבחרים ואמרות שפר על יציאת מצרים וחג הפסח, מתוך אוצרות התורה
שהתפרסמו בגיליונו במשך השנים | וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משבח

ההכנות לפסח

והיה פי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם,
ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל
(גו' (שמות יב, כו-כז))

רעיון נפלא כותב ה'כתב סופר': הנה שאלה זו, היא שאלת
הבן הרשע (רש"י להלן יג, ה), ששואל 'מה העבודה הזאת
לכם', כלומר, באכילת הפסח אני מבין שהאב צריך לאכול
בעצמו, אבל העבודה של שחיטת וצליית הפסח ושאר
העבודות, למה צריך האב לעשותם בעצמו, ולמה אינו יכול
לקחת עבדים שיעשו זאת.

על כך משיבים לו בהמשך הפסוק, ואמרתם זבח פסח הוא
לה' אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים, והיינו שכשם
שהקב"ה בכבודו ובעצמו הכה את מצרים והציל את בכורי
ישראל, (רש"י לעיל פסוק יב), גם אנו עושים המצוות בעצמנו
ולא על ידי שליח, בבחינת 'אני לדודי - ודודי לי'.

והגדך לבנך

ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה וגו' ולמען תספר באזני
בנך וגו' (י, א-ב)

אמר הרה"ק רבי יהושע מבעלזא ז"ל: באותו הדור היו
במצרים כל היהודים, האבות וגם הבנים, ולא היה לאבות
מה לספר לבניהם. משה רבנו היה היהודי היחיד, שהיה
יכול לקיים או מצות סיפור יציאת מצרים, כי בניו היו בארץ
מדין, לכן נאמר למשה 'ולמען תספר' בלשון יחיד.

צפרדע

ויצא משה ואהרן מעם פרעה ויצעק משה אל ה' על דבר
הצפרדעים (שמות ח, ח) המפרשים עומדים על השאלה
מדוע דווקא כאן נאמר ויצעק משה, ואילו בשאר המכות
לא היה צעק, אלא נאמר ויפתח אל ה'.

בדרך הפשט כותב בעל 'שפתי חכמים', כי הנה נפסק
בשלחן ערוך (או"ח סי' קא, ב) שהמתפלל צריך להשמיע
לאוזניו מה שמוציא בפיו, ואמנם בשאר המכות היה משה
יכול להתפלל קצת בלחש ולהשמיע לאוזניו מה שהוא
אומר, אבל כאן במכת צפרדע שהרעישו בקול גדול, לא
היה יכול משה לשמוע מה שמוציא בפיו, לכן היה מוכרח
לצעוק בתפילה, כדי לשמוע את עצמו.

כינים

ויעשו כן חתרתים בלטיהם להוציא את הכנים ולא יכלו (שמות
ח, יד) שאין השד שולט על בריה פחותה ממשעוזה (רש"י).

אמר על כך הרה"ק רבי זושא מאניפולי ז"ל: כך גם יהודי
המחזיק את עצמו כאפס וכאין, פחות ממשעוזה, אין
לשדים ולמזיקים שליטה עליו.

ברד

הירא את דבר ה' מעבדי פרעה הניס את עבדיו ואת מקנהו
אל הבתים. (שמות ט, כ)

נשאלת השאלה, הלא הם הכניסו את הבהמות לבתים בגלל
שרצו להציל את מונמם, ומה צריך לכך להיות בכלל 'הירא
את דבר ה'?"

ביאר הגאון רבי שמעון משה דיסקין זצ"ל ראש ישיבת קול
תורה, על פי מה שחידש גאב"ד בריסק הגאון רבי יצחק זאב
סולובייצ'יק ז"ל, שההצלה בהכנסת הבהמות לבתים לא
הייתה הצלה טבעית בגלל שהבתים הם 'מרחבים מוגנים'
או מקלטים חסינים מפני פגיעת הברד, אלא שאחרי שה'
אמר להכניס לבתים, אזי לא ירד כלל ברד במקום שיש בית.

לפי דבריו של הגרי"ז ניתן לחדש עוד, שלא היה צורך
שיהיה כלל גג סגור ואטום לבית, אלא גם במקרה והיו בגג
חלונות או קורות במרחק שלשה טפחים זה מזה, שנחשבים
בהלכה כסתומים מדין 'לבד', או שגם הקירות היו פתוחים
לגמרי ונחשבים כסתומים לגמרי מדין 'גוד אסיק', גם הם
הצילו את הבהמות ממכת ברד, כי סוף כל סוף על פי גדרי
ההלכה הם נחשבים 'בית', והרי הקב"ה הבטיח שכל מקום

שנקרא בית לא ירד שם ברד.

הנה כי כן, ברור שצריך להיות בכלל 'הירא את דבר ה',
להכניס בהמות לבית כזה החשוף ופרוץ בגג ובקירות,
ולהאמין בה' שביט זה נחשב על פי התורה כבית ושם לא
ירד ברד!...

ארבה

וכסה את עין הארץ ולא יוכל לראות את הארץ ואכל את יתר
הפלטה וגו' (שמות י, ה)

ב'כלי יקר', וב'פנים יפות', מפרשים הכתוב על פי דברי
הגמרא (יומא עד, ב) שאדם שאינו יכול לראות, אוכל ואינו
שבע, ולכן צריך אדם לאכול סעודתו לאור יום, ולא בחשכת
הלילה, כי אז לא ישבע.

זו כוונת הכתוב, וכסה את עין הארץ - כדברי התרגום
שהארבה כיסה את אור השמש, ונעשה חושך במצרים,
ולא יוכל לראות את הארץ - כלומר, שלא היה יכול הארבה
לראות את הארץ, ומאחר שהחגבים לא ראו מה שאוכלים,
לא היו שבעים, וכמה שאכלו נשארו רעבים, ולכן - ואכל
את יתר הפלטה וגו'.

בכורות

ועברתי בארץ מצרים בלילה הנה והפיתי כל-בכור בארץ
מצרים. (שמות יב, יב)

יש להבין, לאיזה צורך עבר הקב"ה בכל ארץ ממצרים, וכי
לא היה אפשר להרוג את כולם גם בלי לעבור ביניהם?

ביאר הגאון מהרי"ל דיסקין זצ"ל, שאף שכל הבכורים מתו
ברגע של חצות, אבל האמת היא שלא כל הבכורים מתו
באותו רגע, כי הרי ארץ מצרים היא ארץ גדולה, ויש שינוי
זעיר בזמן של חצות בין מקום אחד למשנהו, כפי שיש
שינוי גדול בשעות בין המדינות שבמזרח העולם למדינות
שבמערב, שבכל מקום חצות חל בשעה אחרת, כך יש
שינוי של שבריר שנייה גם בתוך מצרים בין המקומות,
נמצא שהרגע של חצות השתנה בשינוי זעיר בין מקום אחד
למשנהו.

לפיכך עבר הקב"ה בארץ מצרים, להדגיש ענין זה שלא
כולם מתו ברגע אחד, אלא כל אחד מת ברגע שלו, והקב"ה
הגיע לכל מקום בדיוק ברגע שנהיה שם חצות ואז הרג את
בכורי המקום.

ויהי בחצי הלילה, וד' הפה כל בכור בארץ מצרים (שמות יב טט)
מבואר כאן שמכת בכורות הייתה בדיוק בחצות הלילה, על
כך נשאל גאב"ד בריסק הגאון רבי יצחק זאב סולובייצ'יק
ז"ל: הרי אין פרק זמן מסוים שאז הוא חצות, אלא הלילה
חלק לשני חלקים, החלק הראשון הוא לפני חצות, והחלק
השני הוא לאחר חצות, וגם הרגע האמצעי ניתן לחלק לשני
חלקים, ואין באמצע זמן מסוים אמצעי של 'חצות', ואם כן,
מה שייך לומר שהבכורים מתו בדיוק בחצות!?

השיב הגאון מבריסק: אכן, אין רגע מסוים של חצות, אבל
באותה מידה גם אין רגע שבו האדם מת, כלומר: המוות
אינו דבר שמתרחש במשך זמן מסוים, אלא כל זמן שיש
בו רוח חיים הרי הוא חי והוא נמצא לפני מיתתו, ועם
גמר חיותו מתחילה תקופת המוות והוא כבר נמצא אחרי
מיתתו. כך היה בליל יציאת מצרים: במשך כל החלק
הראשון של הלילה, היו הבכורים חיים, ובכל החלק השני
של הלילה הם היו כבר מתים! ובחצות הלילה, בזמן בו
החלק השני של הלילה נפרד מהחלק הראשון של הלילה,
אז רוח החיים נפרדה מהגוף של הבכורים!

יציאת מצרים

והגתם אותו חג לה' לדורותיכם חקת עולם תחגגוהו (יב, יד)

מבאר המשך חכמה: החג לא יהיה על החירות מהשעבוד
הגשמי, רק "חג לה'" - על מה שבחר ה' בכם לו לעם, ולכן
"חוקת עולם תחגגוהו", גם בדורות שתהיו משועבדים
בגשמיות, כי השמחה בהיותנו העם הנבחר - היא קיימת
לעולם.

תורתך שעשועי

פרפראות חידודים על פרשת השבוע

תשובות למדורי 'תורתך שעשועי' ניתן לשלוח דרך קו 'קול התורה' או בדריים+

חידור בפרשה

במדבר

היכן נזכר בפרשתנו, בחומש ו'או ב'רשי"י:

- א. הולכי מדבריות.
- ב. ירושלמיות שהן כמו מדבריות.
- ג. קרבנות במדבר שני.
- ד. מקום קטן במדבר שנבנו בו הרבה אנשים.

יוסף דעת

גם מצה אסור

בפרשת השבוע אנו לומדים את דין קרבן תורה הנאכל רק ליום ולילה, כאמור (ויקרא ז, טו) **ביום קרבנו יאכל**. אומרת הנמרה במסכת פסחים (ג, כ) שאין מביאים קרבן תורה בערב פסח, מפני לחם החמץ שבה, לפי שאסור לאכול חמץ לאורך שש שעות, ונמצא מביא את הלחם לידי מיעוט זמן אכילה. ויש לתמוה: מדוע אמרו הטעם רק בבלל לחמי החמץ, והרי טעם זה שייך גם בשלושים לחמי מצה שהביאו עם התורה, שהרי גם מצה אסור לאכול בערב פסח לאחר חצות, ונמצא ממעט זמן אכילתו, וצ"ע.

כמונח בקופסא

משיחה ביום

בפרשתנו נאמר (ויקרא ז, לה-לו) **זאת מִשְׁחַת אֲהָרֹן מִשְׁחַת בְּנָיו וְגו' אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת בְּיָמֵינוּ**. באחת הפרשיות במשנה חובשי תורה מביא רש"י פסוק זה, ורש"י מציין שכונות הפסוק שהמשיחה היתה ביום ולא בלילה. היכן הם דברי רש"י אלו?

ניק וחכים

שאלות מחכימות מתוך הפרשה

- א. גליל הסדר נהגים ללבוש בגד לבן. מן בפרשתנו ללבש בגד לבן שבעה ימים?
- ב. גליל הסדר נהגו שכל אחד מוגז המוס לקרבו קרן חרות. היכן רואים בפרשה שהמקשר מוגז כוס לאדון?
- ג. היכן מוזכר רש"י בפרשתנו קרבן חגיגה שהקריבו בערב פסח?
- ד. אחת מעשרת המכות היתה מפת ארבה. היכן מוזכר בפרשתנו 'מגיבים'?

קטן הידוע

חידודים בתבנית ופסוקי הפרשה

- א. היכן יש בפרשתנו בלשון העוסקות באסור חמץ? שפוי תבות שלחן הוא 'מצה' (בסדר הפוך: ה.צ.מ.)?
- ב. פרשת השבוע היא פרשת צו'. אלו עוד פרשיות בתורה יש בתוך שם הפרשה את האותיות צו'?
- ג. היכן בפרשתנו עשר מלים רצופות, שכל אחת מהן היא בת ארבע אותיות?

פתרונות

יוסף דעת - הקמת המשכן בשבת?

בתחילת פרשת ויקהל כותב רש"י (רש"י שמות לה, ב) 'הקדים להם אהרת שבת לצויו מלאכת המשכן, לומר שאינה דוחה את השבת', והנה בפרשת נשא כותב רש"י (במדבר ז, א) שכל שבעת ימי המלוואים היה משה מעמיד את המשכן ומפרקו, ותמוה, שהרי במשך שבעת ימי המלוואים בוודאי היה יום אחד שבת, ואיך היה מותר ביום השבת להעמיד את המשכן, הרי אין בנין המשכן דוחה את השבת, וצריך עיון!

הלחן תקציר של חלק קטן ונבחר מתוך אלפי התשובות שנשלחו למערכת על ידי לומדי תורה שבכתב:

- א. על פי המובא ברש"י שלא היה כח למשה להקים את המשכן, והקב"ה אמר לו לעשות בידיו כאלו הוא מקימו והוקם מאלו, נמצא שהוקם ע"י הקב"ה, ומשה לא עשה כלום.
- ב. כיון שהקב"ה סייע למשה ולא הקים לבדו, הרי כמו שנים שעשאוהו פטורים (פנים יפות).
- ג. משה הקים את המשכן יחד עם עור לויים שסייעו לו ושנים שעשאוהו פטורים (פנים יפות).
- ד. בירושלמי ובמדרש אמרו דלאו דווקא כל שבעה, ובאמת היו רק ששה ימים, כי באמת ביום השבת לא הקים, דאין בנין המשכן דוחה, אלא הואיל והיו שבעת ימי מילואים נקט בזה לשון הרגיל 'כל שבעה' (ספר זכור לזכור לבעל האדוות).
- ה. לא היה זה בנין של קיימא, אלא בנין עראי ליום אחד, וגם בנין העשוי לפיק, ובנין כזה אינו אסור מן התורה, ואין שבות במקדש (חת"ס).
- ו. סתם הקמת המשכן אינו דוחה שבת, אף דהוי מכשירי עבודה, משום דהוי מכשירין שאפשר לעשות מע"ש דקיי"ל דאינו דוחה שבת. אבל כאן בימי המילואים דהמצוה כן היתה לסתור ולבנות בכל יום מימי המילואים, לא היה אפשר לעשות מאתמול, ושבו היה דוחה שבת משום מכשירי עבודה שה"א לעשות מאתמול (אמבוהא דספרי).
- ז. כיון שהקב"ה אמר לו לעשות, היתה זו הוראה שעה, אבל לדורות

פרי עטם של לומדי תורה שבכתב

אהבת תורה

מהחושך אל האור

אני חש חוב עצום לכתוב לכם את רחשי ליבי. בראשית השנה נחשפתי לפרסומות הגדולות שלכם, בהן קראתם לי לעוד רבבות יהודים בקריאת 'ידי אור', חילקתם חוברות של חומשים מבוארים, ושכנעתם 'להתחבר אל האור' וללמוד י"ב שבועות של אור' ליהנות מ'האור הגנוז בספר בראשית' ועוד כהנה וכהנה. למען האמת, לא הבנתי ולא ירדתי לסוף דעתכם על איזה אור גנוז אתם מדברים... כי נער הייתי וגם זקנתי, ולמדתי חומש פעמים רבות ולא הרגשתי שום אור. אמרתי לעצמי, נו, עוד איזה גימיק של שיווק ופרסום של הדור שלנו.

אבל, בהתעוררות משמים החלטתי שבכל זאת אני מנסה לערוך את המבחנים של 'תורה שבכתב', ומחר מאד גיליתי, שאני לצערי שרוי ב'חושך'... כי נשלתני מאד במבחנים, לקח לי ימים אחדים להבין שיש אור גדול מאד, והוא אכן היה גנוז עבורי, לא רק בספר בראשית אלא בכל התורה שבכתב. משך עשרות שנים למדתי מקופיא בלי להבין ולהתעמק... וכתב ב"ה אני יכול להעיד בפה מלא, שלא נפל רבב ממה שכתבתם, אכן התחברתי אל האור וגיליתי את האור העצום שמשפיע על כל חיי ברוחניות ובגשמיות בגוף ובנפש. אין לי מילים להודות לכם עלו והצלילו ועשו חיל להפיץ את האור לכמה שיותר יהודים!

מ. גושל

שמות הוויכוח בהגרות בפרשת כי תשא

זוכות התורה

זוכים בהגרות אברכים ותלמידי ישיבות גדולות

סיכום יומי 200: הרב בנימין ישי אהרן - ירושלים, תניבות חיים | הרב מרדכי בינהאק - ירושלים, תולדות אהרן | הרב שמואל שטיינברג - ערד, נר שמה | הרב שלמה רוח - בית שמש, משכן שאול | הרב שמעון אליהו פרלמן - מודיעין עילית, תפארת ולמן | הרב אברהם זק - רחובות, 'הבה"ח ינאי אהרן - בני ברק, | הרב יעקב גבסו - אור יהודה, משכן שלמה | הרב אליהו רוטנל - ירושלים, 'הרב אברהם יונגוויץ - מודיעין עילית, זכרון שרגא ומאיר | הרב ישראל וייס - ירושלים, זכרון אליהו | הרב יעקב אלער - מודיעין עילית, אורחות תורה | הרב"ח שלום רונגור - בני ברק, טשעבין | הרב חיים יוסף עידן - טבריה, זכרון מאיר | הרב שמואל זונר יונה - בית שמש, בריסק | הרב אהרן קרלינסקי - רכסים, עטרת אליהו | הרב"ח יהודה בובליל - קרית אתא, נחלת הלויים | הרב"ח מלאכי צדיק - מודיעין עילית, יסודות | הרב מאיר דרברמדיקי - ביתר עילית, | הרב אלעזר מרדכי לודרמן - ירושלים, תפארת משכון | הרב חיים נחום מקובניץ - בית שמש, סקוירא | הרב"ח יום טוב רבינוביץ - ביתר עילית, באיאן | הרב הרב בנימו מקרוס - בית שמש, תפארת ישראל | הרב אפרים צבי טרויבע - בני ברק, ברכת אהרן | הרב"ח שמואל וולסא - בית שמש, | הרב ברוך ביטון - בני ברק, דוד יוסף | הרב ראובן יוסף לפקוביץ - מודיעין עילית, רצופות | הרב"ח דוד יצחק פורמנביץ - ירושלים, עטרת משה | הרב נתן יוסף פלבריה - סט נ"ך: הרב משה יהודה גרונר - אלעד, תורה בתפארתה | אפרים רוד - ירושלים, | הרב אברהם פיינטונגר - תל ציון, מיר - תל ציון | חידור בפרשה - 100: הרב אברהם אייזנשטל - בני ברק, גרודנא | הרב יהודה גבניץ - ירושלים, הוראת התלמוד | יוסף דעת - 100: הרב"ח מיכאל סס - ביתר עילית, בית אברהם סלונים | הרב יהונתן בית חור - ביתר עילית, דורשי ציון | מבחן גמרא - ש"ס ובלכתך בדרך: הרב חיים הויזמן - בית שמש, לומדים | מבחן הפסחה - סט נ"ך: הרב משה יהודה גרונר - אלעד, תורה בתפארתה | מבחן שבועי 500: הרב צבי דוב ברבר - בת ים, | הרב שמואל מאיר רוזנבלט - נוף הגליל, | הרב ישראל לוי - ירושלים, יז סעדיה | מבחנים קבועים - 100: הרב אהרן אקער - ירושלים, | הרב רפאל סופר - מודיעין עילית, אור אלתן | הרב אליהו סעדון - ירושלים, יהוה דעת

זוכים בהגרות תלמידי ישיבות קטנות וילדים

מבחנים קבועים - 50: הרב"ח נפתלי שרייבר - ביתר עילית, שער ה' | הרב"ח דוד גרינצביג - בני ברק, מתחבבם בעלזא | סיכום יומי - 50: הרב"ח משה כהן - בני ברק, | יניק וחכים - יצחק אלתון אלנדאף - בני ברק, באר יהושע | יניק וחכים אלעזר אקער - גבעת זאב, בית אהרן ישראל | יניק וחכים מרדכי אלשטיין - בני ברק, לקוח טוב | יניק וחכים אלתון בוריה - תניבות תורת חיים | הרב"ח מרדכי אלעזר כהן - ביתר עילית, אהבת משה | יניק וחכים אביגדור ווינן - ביתר עילית, עץ חיים | הרב"ח יוסף שלמה גרינוולד - ביתר עילית, תומכי תמימים | יניק וחכים נתן פינקל - ירושלים, תורה ודעת | הרב"ח מנחם פרידמן - מודיעין עילית, ביאלא | יניק וחכים יעקב שחר - ירושלים, אבני שלמה | יניק וחכים אברהם ישעיהו אלעזר - מודיעין עילית, דרכי אבותינו | יניק וחכים יששכר וולק - מודיעין עילית, הויתן | יניק וחכים צבי כהן - חיפה, זכרון מאיר | יניק וחכים מוישי נאמן - רחובות, הנבא | הרב"ח יקותיאל יהודה פרידמן - אלעד, דרכי אבות צאנו | יניק וחכים נחמה גנדל - בית שמש, | הרב"ח שמואל צבי טפר - אלעד, נדברנה | הרב"ח שמואל אהרן פלמן - מודיעין עילית, עטרת שלמה | יניק וחכים דב רוזנבוים - בני ברק, | יניק וחכים יוסף ישראל - חיפה, דרכי אבות צאנו | מבחן בקופסא - 50: יניק וחכים רפאל פרידני - בית שמש, וואל ליהודה | חידור בפרשה - 50: הרב"ח שמואל קוגל - מודיעין עילית, ננסת יצחק | מבחן שבועי - 100: יניק וחכים חיים פירפרמן - מודיעין עילית, מאה שערים | הרב"ח יעקב שיינברג - ירושלים, קמניץ

הדר קבלה מאהבה

גם בימי הפורים העשויים, זכר רבבות אלפי ישראל, להישאר חבוקים ודבוקים בתורה הקדושה, כמסגרת הלימוד והמבחנים היומיים - חק ולא יעבור בכל יום ויום מבין המוני הלומדים והנבחנים עלו בגורל על

הגדה של פסח מפוארת בכריכת עור
הרב שמואל מזרחי - מודיעין עילית, נור אפרים | הרב נתן אסטרייכר - מודיעין עילית, עטרת שלמה | הרב"ח יוסף שלמה גרינוולד - ביתר עילית, תומכי תמימים | יניק וחכים כמר בנימין שלמון - אלעד | יניק וחכים כמר שמואל אלכסנדר דובנין - ירושלים, חוות דעת | הרב לירון כהן - טבריה, בית אהרן | הרב בנימין פרלמוטר - בית שמש, היכל התורה | הרב"ח אשר הקשר - קרית יערים, קול תורה | הרב"ח שלמה זלמן קליין - בית שמש, סלאנים | הרב חנוך לרנר - בני ברק, בית מדרש עליון

לרישום והצטרפות ל'תורה שבכתב':
02-500-2018
 מארה"ב: 351-9881-1518 | מאנגליה: 0131-0613-4433
 מכן הוצאה לאור | אגף 'ישועי תורה' | קו 'קול התורה' | מבחר שיעורים במגוון שפות וסגנונות | סיכומים ומבחנים | שיעורי תורה | הגרות ופרסים | גיליון שבועי | מילדטר יומי לפניות, תגובות והערות: ts025002018@gmail.com

ההזדמנות שלך להפוך את ספר שמות לאוצר המנוצד!
 נצלו את יומי דניסן וימי החג והמועד הבעל"ט
 לשינון וחזרה על כל ספר שמות
 עם מגוון מבחני סיכום וחידודי תורה על כל חומש (המבחנים פתוחים עד יום ה' פד' שמיני)
 ומתן שכרה בצדה - הגרלות על פרסים יקרי ערך עם עשרות זוכים